

H-1064 Budapest, Vörösmarty u. 35. • Tel./Fax: (36-1) 342 1573 • Bank: 11706016-20441966
 E-mail: lisztferenc tarsasag@gmail.com • Website: <http://www.liszt society.hu/>

2016. augusztus

NR 24

Augusztus 2016

Liszt magyar szemmel * The Hungarian View of Liszt

A Magyar Liszt Ferenc Társaság információs kiadványa
 Newsletter of the Hungarian Liszt Society

Tartalom

Content

„Uralkodók Liszt Ferenc körében” — a Liszt Ferenc Emlékmúzeum új időszakos kiállítása	2	Royal Majesties around Ferenc Liszt — A new temporary exhibition at the Liszt Ferenc Memorial Museum	4
Gárdonyi Zoltán (1906-1986) jubileumára	7	For the Jubilee of Zoltán Gárdonyi (1906-1986)	10
Liszt Ferenc Nemzetközi Lemeznagydíj 2016	12	F. Liszt International Grand Prix of Discs 2016 . . .	14
7. Esztergomi Liszt Hét	16	7th Esztergom Liszt Week	16
2016. szeptember-december koncertek	17	Concerts October December 2016	17

Watzatka Ágnes:

„URALKODÓK LISZT FERENC KÖRÉBEN”

A Liszt Ferenc Emlékmúzeum új időszakos kiállítása

Liszt Ferencet kortársai szívesen illették a „zongorakirály” vagy „zenekirály” címmel, ezzel utalva utolérhetetlen és egyedülálló művészetére.

Szinte csodát művelt a zongorán, amely az ő keze alatt már nem élettelen hangszerként működött, hanem emberi hangot utánozva énekelt, sírt és nevetett, a pokol sötéttségét és a mennyország csodáit varázsolva az elbűvölt hallgatóság elé.

Erre a játéokra és erre az emberre a királyok is kíváncsiak voltak; egyesek talán csak azért, hogy le ne maradjanak a nap érdekességéről, a fogékonyabbak viszont valódi örömet és művészi élvezetet találtak a világ valaha élt legnagyobb zongoraművészenek muzsikájában.

2016. május 12-én a Liszt Ferenc Emlékmúzeumban „Uralkodók Liszt Ferenc körében” címmel nyílt időszakos kiállítás, amely két térben, a Liszt Múzeum középső termében, illetve a Régi Zeneakadémia épületének földszintjén, a Kutatókönyvtár előterében mutatja be dokumentumokban, képekben és tárgyakban Liszt Ferenc kapcsolatát meglepően nagy számú uralkodóval és uralkodói családdal. A kiállítás ötletgazdája és egészének egybefogója Watzatka Ágnes, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont tudományos munkatársa, a kiállítás földszinti részét Békéssy Lili, a Zeneakadémia zenetudományi doktoriskolájának hallgatója, két évig a Múzeum munkatársa állította össze.

Az első uralkodó, akivel Liszt Ferenc személyesen kapcsolatba került, I. Miksa bajor király volt, aki 1823 októberében magánkihallgatáson fogadta, és miután ajánlóleveleket íratott, amelyekre a gyermek művésznek Strassburgban és Párizsban volt szüksége, atyai csókot nyomott homlokára. A csodagyermek Liszt 1824. nyarán, első londoni körútja végén a windsori kastélyba kapott meghívást, ahol IV. György király előtt játszott.

Utazó virtuózként Liszt számos fővárosba és királyi udvarba eljutott. A királyi fenségek részesedhettek csodálatos játékának élvezetében, amelyet a legtöbben értékes ékszerekkel vagy kitüntetésekkel jutalmaztak. Egy kiállítás természetesen nem hasonlítható egy monográfiához, ugyanis nem egy folyamatos és teljes anyagot közöl, hanem a történetnek csak egy-egy fontosabb pontját világítja meg. A kiállított anyagok sem egyenrangúak: végső soron az kerül kiállításra, ami megtalálható és rendelkezésre áll; a tudományos szempont mellett az anyag illusztratív értéke, a látvány szempontja is érvényesül. A csak néhány pontban megvilágított történeteket a tárlószövegek kötik össze folyamatos egésszé.

A kiállítás földszinti részében Liszt Ferenc rövid, többnyire a virtuóz évekre tehető királyi találkozásait megjelenítő dokumentumokat találunk. Kiemelkedő fontosságúak a kották, nagyjából Liszt szerzeményei, amelyeket az uralkodóknak adott nyilvános és magánhangversenyeken játszott, és amelyekből néhányat királyi jótevőinek ajánlott. A Mozart operájából készített *Don Juan-fantáziát* például Liszt VIII. Keresztély dán királynak ajánlotta, aki őt koppenhágai tartózkodása alatt jóformán naponta magához rendelte, és elutazása előtt a Dannebrog-renddel is kitüntette.

Ugyancsak emlékezetes Liszt találkozója II. Mária portugál királynővel, akinek Gaetano Donizetti *Dom Sébastien* című, portugál történelmi tárgyú operájából készült átíratát játszotta. Donizetti példáját követve, aki művét II. Mária királynőnek ajánlotta, Liszt a saját átíratát ugyancsak Mária királynőnek való ajánlással adta ki. A királynő Lisztnek adományozta a portugál Krisztus-rend lovagkeresztjét, ezenkívül egy gyémántokkal kirakott dohányszelencével ajándékozta meg.

A virtuóz Liszt utazásaiból a legismertebb az 1841-42 telén Berlinben tett látogatása, amelyen az iránta megnyilvánuló túlzott rokonszenvet és rajongást Heine bizonyára nem alaptalanul nevezte „lisztomániának”. Liszt többször játszott IV. Frigyes Vilmos király és Vilmos trónörökös előtt is, akik nemcsak saját palotájukban hallgatták meg, hanem nyilvános hangversenyeket is megtisztelték jelenlétükkel. IV. Frigyes Vilmos abban az előnyös helyzetben volt, hogy „szakirányú” rendjellel tüntethesse ki Lisztet: a tudósok és művészek számára alapított *Pour le mérite* renddel.

A falitárlókban és a fekvő tárlókban további számos epizód tárul elénk Liszt kapcsolatáról több híres uralkodóval, akikkel személyesen találkozott. Ajánlott kották, levelek, oklevelek tanúskodnak a tiszteletről és megbecsülésről, amelyet Liszt a koronás főktől kapott. Újságcikkek és korabeli leírások jelenítik meg azt a sajátos hangulatot és mára gyermekeknek ható szokásrendszert, amely a pompában és kiváltságban született koronás főket övezte. És persze az is kiderül, hogy többnyire csak a sorsuk volt különleges, ők maguk ugyanolyan esendőek voltak, mint bárki más. Volt, aki nem is kedvelte a zenét, mint I. Lipót belga király, aki néha még el is szunyókált a hangversenyek alatt, bár gondoskodott arról, hogy Lisztet illően kitüntesse. Volt, aki természetesnek vette, hogy beszélget, miközben az utolérhetetlen Liszt zongorázik, mint Viktória angol királynő vagy I. Miklós cár. A kiállítás különleges részét képezi a törökországi utazást bemutató tárló, ahol megcsodálhatjuk Abdul-Medzsid kán török szultán nemes arcképét és az általa Lisztnek ajándékozott Nichan Iftikhar rend okiratát.

A dokumentumokon túl fényképek és metszetek jelenítik meg az uralkodókat, tájképek és térképek teszik életszerűvé az információs anyagot. A korabeli ötvösművészet remekei: angol díszhajó, tintatartó és orosz húsvéti tojás varázsolja elénk a idő és tér különböző síkjait.

Békéssy Lili néhány zenetörténeti kuriózumot képező kottát is előkeresett Liszt hagyatéki kottatárából: Antonio Carlos Gomes – Nicolò Celega: *Hymn for the first Centennial of the American independence* (London, 1876), II. Péter [Dom Pedro II.] brazil császárnak szóló nyomtatott ajánlással és a császár Lisztnek szóló kézírásos ajánlásával, illetve Kletzer Feri: *Trovatore de Verdi*, Op. 17., II. Péter császárnak szóló nyomtatott ajánlással. A kutatók számára mindeddig bizonytalan volt, hogy II. Péter császár és Liszt Ferenc találkoztak-e személyesen, de a két kiadvány, amelyeket Liszt valószínűleg személyesen vett át a császártól, ezt bizonyítani látszik.

A múzeum középső termében azok az uralkodók kaptak helyet, akik huzamosan álltak kapcsolatban Liszttel, és akiket többnyire mélyebb rokonszenv vagy egyenesen barátság kötött hozzá. A kiállításnak ezt a részét Watzatka Ágnes rendezte.

Három tárló mutatja be Liszt kapcsolatát a weimari nagyhercegi házzal. Bár Károly Frigyes nagyherceg nevezte ki Lisztet különleges szolgálatban álló udvari karmesterré, Liszt nagy pártfogója Maria Pavlovna nagyhercegné, I. Miklós cár nővére volt, aki többször magánvagyonából tett eleget Liszt egy-egy az udvari zenekar fejlesztésére irányuló kérésének. Liszt Ferenc zeneszerzésre is tanította a hercegnét, akinek egyik témájára új darabot alkotott. 1853-tól Liszt munkaadója Károly Sándor nagyherceg lett, aki atyai barátként és mesterként tisztelte a nála hét évvel idősebb Lisztet. Kettejük kétszáz levelet meghaladó levelezése mély és kölcsönös barátságról tanúskodik. Liszt Ferenc a család további tagjaival is kapcsolatban állt: Károly Sándor feleségével, Zsófia hercegnővel, gyermekeivel. Augusztá hercegnő, Károly Sándor herceg nővére, aki Vilmos porosz trónörökös felesége és később porosz császárné lett, szeretetteljes figyelemmel kísérte Liszt weimari ténykedését. A weimari udvari színház az állandó pénzhiány miatt megoldhatatlan gondjaival Lisztet csalódások sokaságával keserítette, mégis Weimar tette őt azzá a zeneszerzővé és karmesterré, akit ma tisztelünk benne. Liszt hűsége a weimari udvarhoz a család iránti szerepében nyer elfogadható magyarázatot.

Liszt két további uralkodó herceget fogadott barátságába. II. Ernő szász-coburg-gothai herceg Liszt biztatására kezdett operákat komponálni, amelyekből kettőt Liszt maga is vezényelt, és átiratokat is készített belőlük. Konstantin von Hohenzollern-Hechingen herceg Liszt igazi bizalmasa volt: a zeneszerző két legfontosabb vallomását életének új fordulatairól, 1861-ben és 1865-ben, neki foglalta írásba. Konstantin herceg emellett hatékonyan támogatta az Általános Német Zeneegyletet, amelynek Liszt vezetőségi tagja és egyik legtevékenyebb animátora volt.

A kiállítás címképét két egészalakos festmény adja: III. Napóleon uralkodói képe Liszt Ferenc portréjával alkot párost; Liszt Ferenc a császáréhoz hasonló testtartásban áll, csak a tekintetük iránya különbözik: a császár alattvalóira lefele néz, míg Liszt Ferenc elgondolkodva felfele tekint, mintha a művészet meghódításra váró távlatait fürkészné. Liszt csak egyszer találkozott III. Napóleonnal, de valószínűleg annak legfontosabb ténykedése: Párizs városának átfogó modernizálása kapcsán liberális és haladó gondolkodású uralkodónak tekintette.

Róma városa és IX. Pius pápa személye nagy jelentőséggel bírt Liszt életében, hiszen nyolc évig a katolicizmus központjában élt. Liszt talán szívesen lett volna a Sixtus-kápolna karnagya, de egyházzeneje még a Regensburgnál liberálisabb Rómában is nehezen tört utat az operához szokott hallgatóság szívéhez. Liszt Ferenc baráti kapcsolatot ápolt a zenéért rajongó, szép bariton hangú pápával, aki őt kolostori lakásán is felkereste, és játékaival együtt énekelte a *Casta diva* áriát.

Liszt Ferenc a Habsburg uralkodói ház több tagjával is kapcsolatba került. József nádor, a magyar érzelmű Habsburg, Liszttel 1839-40-es pozsonyi és pesti tartózkodása során ismerkedett meg; a művész egyik házi hangversenyét a Vakok Intézete javára adta, amelynek elnöke Mária Dorottya, József nádor felesége volt. Ferenc József édesanyjával, Zsófia bajor hercegnővel Liszt még 1838-ban megismerkedett, a hercegnő ugyanis estélyt rendezett, amelynek Liszt volt a díszvendége. Ferenc József 1856-ban hallotta Liszt *Esztergomi miséjét* az esztergomi székesegyház felszentelési ünnepén. Később a pesti Beethoven-ünnepségen Liszt *második Beethoven-kantátáját* is hallotta, magyar királlyá koronázásának szertartása Liszt *Magyar koronázási miséjének* hangzataival zárult. Liszt többször zongorázott a királyi palotában, és fogadásokon is többször részt vett. Erzsébet királyné szívesen gyakorolta vele a francia nyelvű társalgást. A királyi család Liszt több pesti hangversenyét meghallgatta.

A kiállítás múzeumi részében, akárcsak a lenti részben, a Liszt-művek nyomtatott kottái képezik a vezérfonalat. A díszes, illusztrált címlapok, címerekkel és babérfüzérekkel díszített ajánló lapok képként is megállják helyüket. A kiállított levelek bemutatják nemcsak Liszt, hanem az uralkodók kézírását is.

A tárlók fölött színes képek vonják magukra a látogató figyelmét: térképek és egész alakos képek váltakoznak tájképekkel és városképekkel. A Friedenstein-kastélyt és Gotha városát ábrázoló kép Gothából érkezett, Hechingen látképe a hechingeni Hohenzollern Múzeumból. A férfiak: III. Napóleon, Liszt, II. Lajos, József nádor, Ferenc József portréival szemben számos női képmás sorakozik: Maria Pavlovna és Augusztina hercegnők, Eugénia császárné, Erzsébet királyné, Mária Dorottya és Zsófia hercegnők képei, és nem utolsósorban egy kedves kis fénykép Mária Valéria és Wittelsbach Amélia hercegnőkről, akiknek életnagyságú arcképe a múzeum szalonjában látható.

Természetes, hogy miután München és Róma látképeit szemügyre vette, a látogató Bécs városát is keresi, ezt azonban igen szokatlan helyen fogja megtalálni: két korabeli bécsi kávécsésze oldalán – ezeket, több ötvösművészeti tárggyal együtt, az Iparművészeti Múzeum kölcsönözte a kiállítás idejére. A tértárlókban továbbá kilenc eredeti rendjel hívja fel magára a figyelmet: Liszt számos rendjeléből többet magyar arisztokraták is kiérdemeltek, így a Nemzeti Múzeum Éremtára és a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum jóvoltából a látogatók a maguk valóságában szemlélhetik Liszt rendjeleinek tökéletes eredeti ikerpárjait.

Az utolsó tárló, amelyben Ferenc József császár és Erzsébet császárné magyar királlyá és királynévá koronázásának emlékei kaptak helyet, igazi hazafias sarok: a *Magyar koronázási mise*, a *Magyar koronázási induló* és a *Magyar király-dal* színes címlapjairól a magyar címer, a magyar zászló és díszmagyar ruhás alakok mosolyognak a látogatóra. A világpolgár Liszt Ferenc, a világ „hírhedtet zenesze”, több herceg, király és más koronás fő barátja, élete utolsó időszakában évente tartózkodott Magyarországon, attól a vágytól vezérelve, hogy tehetségével és erejével hazája kulturális felemelkedését szolgálja – amint saját kezűleg írta a *Magyar király-dal* kéziratára: „mint magyar hazámnak hű fia”.

Ágnes Watzatka:

“ROYAL MAJESTIES AROUND FERENC LISZT”

A new temporary exhibition at the Liszt Ferenc Memorial Museum

The contemporaries of Ferenc Liszt gladly referred to him as the “king of piano” or “king of music”, as an allusion to his unique and incomparable art. He worked miracles at the piano, which was no longer an inert instrument under his hands, but started to sing, cry and laugh as an imitation of the human voice, conjuring the darkness of hell and the miracles of heaven in front of the bewitched audience.

This way of playing and this man himself made the crowned heads curious as well; some of them perhaps just didn't want to miss the sensation of the day, but the more responsive among them found real joy and artistic pleasure in listening to the music of the greatest pianist in the world ever.

On May 12th 2016, a temporary exhibition was opened at the Liszt Ferenc Memorial Museum with the title “Royal Majesties around Ferenc Liszt”, in two separate areas: in the middle chamber of the Liszt Museum and in the lobby of the Research Library at the ground floor of the Old Music Academy, exhibiting Ferenc Liszt's connections with a surprisingly high number of monarchs and royal families in documents, pictures and objects. The idea came from Ágnes Watzatka, research associate at the Liszt Ferenc Memorial Museum and Research Centre, who is also the exhibition's coordinator; while the ground floor part of the exhibition was arranged by Lili Békéssy, a PhD student at the doctoral school of musical science at the Music Academy, who has also been a research fellow at the Museum for two years.

The first royal majesty, whom Ferenc Liszt personally got in connection with, was the Bavarian King Maximilian I Joseph, who received him at a private audience in October 1823, and after supplying him with letters of recommendation - which the infant artist could use in Strasbourg and Paris - he gave a paternal kiss on his forehead. Liszt, the infant prodigy, received an invitation to the Windsor Castle in the summer of 1824, at the end of his first London tour, where he played in the presence of King George IV.

As a travelling virtuoso, Liszt visited several capital cities and royal courts. The royal highnesses had the privilege to enjoy his marvellous performance, which they usually honoured with valuable jewels or medals. Of course an exhibition is not to be compared with a monograph, as it does not present a coherent and complete material, but rather exposes a few significant points of the story. The exhibited material is not of equal rank either: ultimately we can exhibit what is there to be found and presented; and in addition to the scientific point of view, the illustrative value of the material and the aspect of the spectacle should also be considered. The stories are exposed just in a few particular points, and the texts at the showcases bind them into a coherent whole.

At the ground floor part of the exhibition we present the documents of Ferenc Liszt's short royal encounters, typically from the virtuoso years. Sheet music relics are of overriding importance in this section, typically Liszt's own compositions that he played at public and private concerts to royal majesties, and he also dedicated some of them to his royal patrons. For example Liszt dedicated his *Don Juan-fantasy* from Mozart's opera to Christian VIII, the King of Denmark, who wanted to see him almost every day during his stay in Copenhagen, and also decorated him with the Order of Dannebrog before his departure.

Nowadays Liszt-researchers talk a lot about narrativity, and about a method of construction that is different from the itemized and cyclical construction of the previous era. Well, if we take a closer look, we can see that musical construction principles from former periods came into the limelight again, such as the single theme, the variation principle and others, which are somehow connected to the basic characteristics of romanticism, to the sharpening of contrasts. And when contrasts are sharpened, the musician urgently needs other means to create unity in the work. This will bring a particular way of character-variation into the limelight, which is also typical in Liszt's works, when completely opposite aspects may develop from a theme through different interpretations or different solutions. But here we come to the point: if the characters must be drawn so sharply, when the traditional figurative methods of variation are not effective any more, we are already in the world of the late Beethoven variations, where suddenly and unexpectedly, yet deliberately there appears a Mozart-portrait in the 33 Diabelli variations, or in another piano variation, the Paisiello variations written on the *Nel cor piú non mi sento* theme. This requires a much more fundamental transformation and restructuring of the themes – not just the traditional *maggiore-minore* changes, but through completely different scale forms, different melodic structures and structural transformations. It will result in something very interesting: something that Lajos Zeke, my young colleague mentioned at the previous symposium arranged by the Association of Musicians, that for example the four-note tetrachordal ostinato that runs through the *Csárdás obstiné* (in sol-fa perhaps do-ti-la-si) appears in a lot of formations and structures, with different intervals and different constructions, and each of them fits in with a different mode. It is something resembling the case of the particular three notes in Schumann's *Carnaval*: as-c-h [= a flat-c-b] which always fit in with different tonic sections. This is the conception – not the harmonic, but the melodic conception – of Liszt's modality, and this is the method Debussy applies as a basic principle of construction as well, and finally this is what Bartók will characterize as modal chromaticism a couple of decades later.

These are the thoughts that have been haunting me recently. It is an aspect that helped me understand the epochal importance of Liszt. He was not the only one to represent this direction, but perhaps he represented it in the most pronounced, the most permanent and the most perceptive way. That's why I thought that if we are here at the beginning of the Liszt-year thinking about the significance of Liszt, and his message for today, it would not be a sign of impudence to mention these thoughts.

On the other hand, we are celebrating the Liszt-year here and now, at the Music Academy in Hungary, which makes it inevitable to think about what Liszt means to us, and to Hungary. When I read the excellent Liszt-book by Professor Legány about Liszt's stays in Hungary and his activities here, then the most evident characteristic of this connection is his presence.. He is present everywhere, and his presence stimulates and stirs up musical life in Hungary, initiating, supporting and promoting the establishment and development of musical institutions just by this presence. He appears, he is noticed, he encourages, sometimes he even sits down at the piano in the Ward Sisters' Institute, he is playing something, and we all know that Ferenc Liszt is there.

In his case "presence" does not only apply his actual stays and activities in Hungary, it was his whole life, as he was present all over Europe. That certain triangle, that is mentioned so often, is the triangle of the later years: Budapest–Weimar–Rome, or we can start it wherever we would like – according to cyclical permutation. But we also know from our studies in geometry, that it is possible to draw a circle both around the triangle, and inside the triangle. If we would like to understand Liszt's life, we should take into consideration both the circles around and inside the triangle, as his activities radiate a lot further than just the triangle.

And finally the ultimate question I must ask, and we ask ourselves every day: is Liszt really present here and today, at this Academy and in Hungary? Well, I think that he is, even if his presence is not always perceived, and not always obvious to everyone. Particularly if we consider that one of the main characteristics of Liszt's whole life and work was that he always gave evidence of the enthusiasm and encouragement he felt towards contemporary music. I think one of the duties we should fulfil in this Liszt-year is to make this presence of Liszt even more noticeable, and draw attention to the fact that Liszt is not only present in 1986, but should be even more present in the future.

Liszt's encounter with Maria II, the Queen of Portugal is also remarkable – he played her a transcription from Gaetano Donizetti's opera *Dom Sébastien*, with a libretto from Portuguese history. The queen decorated him with the Knight's Cross of the Portuguese Order of Christ, and also presented him with a tobacco-jar studded with diamonds.

The most well-known tour of the virtuoso Liszt is his visit to Berlin in the winter of 1841-42, when Heine called the exaggerated fondness and enthusiasm for him as "listomania", and certainly not without a cause. Liszt played several times in the presence of King Frederick William IV and crown prince William. In addition to attending Liszt's appearance in their own palace, they also honoured his public concerts with their presence. Frederick William IV was in a quite favourable position, as he could decorate Liszt with a "vocational" medal: the *Pour le mérite* order founded for scientists and artists.

As we further examine the showcases on the wall and the display cabinets on the ground floor, more and more episodes will come to light about Liszt's connections to several famous monarchs, whom he met in person as well. Dedicated sheets, scores, letters and other documents testify the respect and appreciation Liszt received from the royal majesties. Newspaper articles and contemporary descriptions display us the peculiar atmosphere and the conventions around the crowned heads who were born in pomp and privileges, which seems sort of puerile by now. And of course it turns out as well, that it was rather their peculiar fate, while they were just as ordinary and fallible people as anyone else. Some of them didn't even like music, such as Belgian King Leopold I, who occasionally even fell into a slumber during the concerts; however he took care of decorating Liszt with a worthy order. Some found it natural to keep on with their actual conversation even while the incomparable Liszt was playing the piano, such as British Queen Victoria or Russian Tsar Nicholas I. The showcase presenting the journey to Turkey is a very special part of the exhibition, where we can admire the noble portrait of Turkish Sultan Abdul Medjid Khan, as well as the deed of the Nichan Iftikhar order that he presented to Liszt.

In addition to the written documents, photographs and engravings display us the monarchs, while landscapes and maps make the information material more tangible. Masterworks of contemporary goldsmith's art: a British miniature ship, an inkbottle and a Russian Easter egg evoke the different planes of time and space.

Lili Békéssy has even sought out a couple of scores from Liszt's sheet music inheritance collection, which are actually music history curiosities: Antonio Carlos Gomes – Nicolo Celega: *Hymn for the first Centennial of the American independence* (London, 1876), with a printed dedication to Brazilian Emperor Peter II (Dom Pedro II), and a handwritten dedication by the emperor to Liszt; as well as Feri Kletzer's: *Trovatore de Verdi*, Op. 17., with a printed dedication to the same Emperor Peter II. So far it was unclear to researchers, whether the Emperor Peter II and Ferenc Liszt actually met in person; however, the two documents, which Liszt probably received personally from the emperor, seem to testify for that encounter.

The middle chamber of the Museum is dedicated to the monarchs who had a more permanent relationship with Liszt, which usually meant deeper sympathy or even friendly connections. This part of the exhibition was arranged by Ágnes Watzatka.

Three showcases present Liszt's relationship with the Grand Ducal House of Weimar. Although it was Grand Duke Charles Frederick who appointed Liszt as a court conductor in special court service, the great patroness of Liszt was Grand Duchess Maria Pavlovna, the sister of Tsar Nicholas I, who often financed Liszt's ideas to develop the court orchestra from her own private fortune. Ferenc Liszt gave the Duchess lessons in composition as well, and he also composed a new piece of music from one of her themes. From 1853 Grand Duke Charles Alexander became Liszt's employer, who respected Liszt – seven years his senior – as a paternal friend and master. Their correspondence of more than 200 letters testifies the deep and mutual friendship between them. Ferenc Liszt was also in connection with other members of the family: with Duchess Sofia, the spouse of Charles Alexander, and their children. Duchess Augusta, the sister of Charles Alexander, who later became the wife of Prussian crown-prince William, and then became Prussian empress consort, followed Liszt's activities in Weimar with affectionate attention. The insoluble difficulties of the Weimar court theatre caused by the continuous lack of resources embittered Liszt, and brought him a number of disappointing experiences, yet Weimar made him the composer and conductor we admire and respect in his person nowadays. A plausible explication of Liszt's loyalty to the Weimar court is rooted exactly in his affections towards the family.

Liszt accepted the friendship of two further ruling Dukes as well. Ernest II of Saxe-Coburg and Gotha started composing operas upon the encouragement he received from Liszt, who also conducted two of the operas, and composed transcriptions thereof. Duke Konstantin von Hohenzollern-Hechingen was a real confidant of Liszt, and the composer summarized his two most important confessions about the new turns in his life in 1861 and 1865 precisely in letters written to him. Moreover, Duke Konstantin sponsored powerfully the General Music Association of Germany, where Liszt was a member of the board, and also one of the most active animators.

The cover picture of the exhibition is composed of two full figure paintings: the picture of Napoleon III as a ruler, in pair with the portrait of Ferenc Liszt; the latter in a position very similar to that of the Emperor, only the directions of their glance is different: the Emperor is looking down on his subjects, while Liszt is looking upwards, in a thoughtful way, as if he would search through the horizons of art, waiting to get conquered. Liszt only met Napoleon III once, but probably found him a liberal and progressive monarch based on his most important activity: the thorough modernization of the city of Paris.

The city of Rome and the person of Pope Pius IX were very important in Liszt's life, as he lived in the centre of Catholicism for eight years. Perhaps he would have been content to become the director of the Sistine chapel, but even in Rome, which was more liberal than Regensburg in this aspect, his religious music could not find an easy way to the heart of the audience being accustomed to opera music. Ferenc Liszt maintained friendly connections to the Pope who was enthusiastic for music and had a nice baritone voice himself, and who even visited him at his apartment in the monastery on Monte Maria, and sang along with Liszt playing the *Casta diva* aria.

Ferenc Liszt got in connection with several members of the Habsburg dynasty as well. Palatine Joseph, the Habsburg known for his Hungarian heart, met Liszt during his stay in Pressburg and Pest in 1839-40; the musician gave one of his house concerts in favour of the Blind People's Institute, chaired by Maria Dorothy, the wife of Palatine Joseph. Liszt first met Bavarian Duchess Sophie, the mother of Emperor Franz Joseph back in 1838, as the Duchess gave a soirée, where Liszt was the special guest. Franz Joseph himself listened to Liszt's *Esztergom Mass* at the consecration ceremony of the Esztergom Basilica in 1856. Later he also attended the Beethoven-festivities in Pest, where Liszt's Beethoven-cantata No. 2 was also on the programme, and the ceremony of him being crowned to the King of Hungary was concluded with the sounds of Liszt's *Hungarian Coronation Mass*. *Liszt gave piano concerts at the royal palace several times, and he also attended several receptions there. Queen consort Elisabeth liked practising French conversation with him, and the royal family attended quite a few of Liszt's concerts in Budapest.*

Similarly to the other part of the exhibition, the “museum part” also features printed scores and sheets of Liszt’s works as a core element – the splendid illustrated cover pages and the dedicated documents decorated with family crests and laurel garlands could make up an interesting collection just by their appearance. The exhibited letters show us the handwriting of both Liszt and the monarchs.

There are coloured pictures catching our eyes above the showcases: full figure and knee-length portraits in rotation with landscapes and townscapes. The painting of the Friedenstein castle and the city of Gotha came from Gotha, while the townscape of Hechingen from the Hohenzollern Museum in Hechingen. Opposite to the portraits of men: Napoleon III, Liszt, Louis II, Palatine Joseph, Franz Joseph, there are the pictures of women: Duchesses Maria Pavlovna and Augusta, Empress consort Eugenia, Queen consort Elizabeth and Duchesses Maria Dorothea and Sophie, and last but not least a lovely little photograph of Duchesses Maria Valerie and Amelia Wittelsbach, whose life size portrait is hung in the salon of the museum.

After watching the townscapes of Munich and Rome, the visitor will certainly start to search for that of Vienna, which is to be found at a most unusual place: on the surface of two contemporary coffee cups from Vienna – they were borrowed from the Museum of Applied Arts, together with several pieces of goldsmith’s craft for the time of the exhibition. Furthermore, nine original orders of merit are exhibited in the display cabinets: several orders that Liszt received were also awarded to Hungarian aristocrats, and our visitors can study the authentic twins of Liszt’s medals, as a courtesy to the Coins collection of the National Museum and the Institute and Museum of Military History.

The last showcase presents the relics of the coronation of Emperors Franz Joseph and Elizabeth to King and Queen of Hungary, and it is a true patriotic corner with the Hungarian Coat of Arms, the Hungarian national flag and people dressed in Hungarian gala dress smiling down at us from the coloured cover pages of the *Coronation Mass*, the *Hungarian Coronation March* and the *Hungarian King’s Song*. The cosmopolitan Ferenc Liszt, the “notorious musician” of the world, a friend of several dukes, kings and other crowned heads, stayed regularly in Hungary every year in the last period of his life, with the ambition of serving the cultural elevation of his homeland with his talent and power – as he wrote it on the manuscript of the *Hungarian King’s Song* with his own hand: “as a faithful son of my Hungarian homeland”.

GÁRDONYI ZOLTÁN (1906-1986) JUBILEUMÁRA

Száztíz éve született és harminc éve hunyt el Dr. Gárdonyi Zoltán zeneszerző, zenetörténész, egyházzenesész és zenepedagógus, az 1973-ban újjáalakult Liszt Ferenc Társaság alapító tagja és 1984-től tiszteletbeli tagja. Zenetörténeti munkásságának középpontjában J. S. Bach mellett Liszt Ferenc állt, doktori disszertációját Liszt magyar stílusáról írta. Számos jelentős Liszt-tanulmány mellett nevéhez fűződik az Új Liszt Összkiadás megindítása.

Nem kizárt, hogy Gárdonyi Zoltán Liszt Ferenc iránti különleges érdeklődését édesanyja, Weigl Mária alapozta meg, aki Liszt legjelesebb magyar tanítványánál, Thomán Istvánnál tanult zongorázni, és Bartók Béla évfolyamtársaként 1903-ban végzett a Zeneakadémián. Gárdonyi Zoltán Kodály zeneszerzés növendéke volt a Zeneakadémián, de Berlinben is végzett zeneszerzői tanulmányokat Paul Hindemithnél, és ott szerezte meg zenetudományi doktorátusát is. 1931-től tíz éven át Sopronban működött karmesterként és zenetanárként, 1941 és 1969 között pedig a budapesti Zeneakadémián tanított. A hazai protestáns egyházzene egyik legjelentősebb képviselője volt, így nem véletlen, hogy 1948 után politikai okokból háttérbe szorult, és zeneszerzőként nem kapta meg az őt illető elismerést. A jubileumi évben azonban számos kompozíciója hangzik fel kül- és belföldön egyaránt.

Június 18-án Gárdonyi Zoltán és fia, az idén 70 éves Gárdonyi Zsolt zeneszerző, zeneelmélet-professzor, egyházzenesész és orgonaművész, a Magyar Tudományos Akadémia Dísztermében tartott bensőséges ünnepség keretében Magyar Örökség Díjban részesültek zeneszerzői és zenetudósi munkásságukért, amelyet Berlász Melinda méltatott.

Mi most Társaságunknak sok éven át főtitkára, Dr. Hamburger Klára, a Magyar Tudományos Akadémia doktora írásával tisztelgünk Gárdonyi Zoltán előtt. Ez a visszaemlékezés a Magyar Zene 2006/3. számában a Berlász Melinda által szerkesztett „Emlékfűzér Gárdonyi Zoltán centenáriumára” sorozatban jelent meg először. Köszönetet mondunk Hamburger Klárának, Berlász Melindának és Péteri Juditnak, a Magyar Zene jelenlegi főszerkesztőjének, hogy engedélyezték az írás újraközlését. Az illusztrációk a Liszt Ferenc Társaság Archívumából származnak.

HAMBURGER KLÁRA:

EMLÉKKÉPEK GÁRDONYI ZOLTÁN RÓL (2006)

Életem legnagyobb szellemi élménye volt az az öt év – 1954-1959 –, amelyet a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zenetudományi tanszaka hallgatójaként eltölthettem. [...] Főtárgytanáraink – olyan lenyűgöző egyéniségek, mint Bárdos Lajos, Bartha Dénes, Kókai Rezső, Szabolcsi Bence – között Gárdonyi Zoltán látszatra kissé tanárosabbnak, szürkébbnek tetszett. De akkor is tudtuk, és az elmúlt ötven év során bebizonyosodott: ő volt az, aki nagy tudását a leghatékonyabban, legmaradandóbban tudta nekünk átadni és a vizsgán, a dolgozatokban az óráin leadott anyagot visszakérdezni.

Akkoriban a Zeneakadémián még nem voltak a maiakhoz hasonló technikai berendezések: tanáraink úgy oktattak, hogy körülültük a zongorát. Gárdonyi tanár úr remek gyakorlati és elméleti muzsikus volt, azon felül, hogy kiváló muzikológus és pedagógus. Ő tanította a legtöbb fajta tárgyat – a II. évfolyamtól: zeneelméletet, Bach-ellenpontot, formatant, fakultatív tárgyként (ide sajnós nem jártam): kontinuójátékot. A legmaradandóbb hatást rám zenetörténeti órái tették: egész éves Bach-kollégiuma, a II. osztályban, amikor a zeneszerző életpályáját vizsgálva teljes művén – alapos elemzéssel – végimentünk, és bizony a vizsgán fejből énekelnünk kellett a kantáták, orgonaművek, a passiók, a *h-moll mise*, és persze a teljes *Wohltemperiertes Clavier* fontosabb témáit. Különös hálával gondolok a IV. osztályban hallgatott – szintén két féléves – Liszt-kollégiumára, amely meghatározóan hatott egész további tudományos pályám témaválasztására. A tőle kapott tudás alapján lett szakterületem a Liszt-kutatás, már a diplomamunkámtól^[1] kezdve; ezért mertem elfogadni 1960-ban a Gondolat kiadó ajánlatát egy Lisztről szóló kismonográfia írására – és az elmúlt immár 45 évben meg is ragadtam ebben a témakörben.

Gárdonyi tanár úr látszólagos szigorúsága ellenére hihetetlenül érzékeny és finom lelkű, szeretetre méltó ember volt. Talán nem dicsekvés, ha elmondom: különleges kapcsolat fűzött hozzá, éppen szakterületem okán. Szívességéből már részletekben, kéziratban elolvasta, tanácsaival segítette készülő könyvem, amelynek aztán egyik lektora volt^[2]. Amikor felvettek levelező aspiránsnak (1967), természetes volt, hogy ő lett az aspiránsvezetőm; ő jelölte ki (Liszt életének és munkásságának „római fejezetére” vonatkozó) kutatásaim tematikáját, irodalmát; ő látott el útmutatással, amíg csak itthon volt^[3]. Ő tűzte ki számomra azt a feladatot is (anélkül, hogy tudta volna, micsoda hangyabolyba fogok nyúlni), hogy hasonlítsam össze Liszt „cigánykönyvének”^[4] 1859-es és 1881-es kiadását, amelyből később több dolgozatom született^[5].

Őszinte öröömre hozzájárult, hogy az 1978-ban, a Corvina kiadónál szerkesztésében megjelenő *Franz Liszt. Beiträge von ungarischen Autoren* című kötetben két – általa németül írt – tanulmánya is megjelenjék: *Paralipomena zu den Ungarischen Rhapsodien Franz Liszts* és *Neue Ordnungsprinzipien der Tonhöhen in Liszts Frühwerken* címmel. A Gondolat kiadó szerkesztőjeként szerettem volna újra kiadni fontos alpműnek számító diplomamunkáját is, amely magyarul *Liszt Ferenc magyar stílusa* címmel jelent meg 1936-ban^[6]. Ezt azonban már nem engedte: átdolgozásra szorulónak, idejét múltnak találta.

Nagyon sokat köszönhetek Gárdonyi tanár úrnak. Hálámat azzal próbáltam nyilvánosan kifejezni, hogy 1986-ban, a Zeneműkiadónál megjelent *Liszt-kalauzomat* neki ajánlottam – addigra sajnós már csak az emlékének.

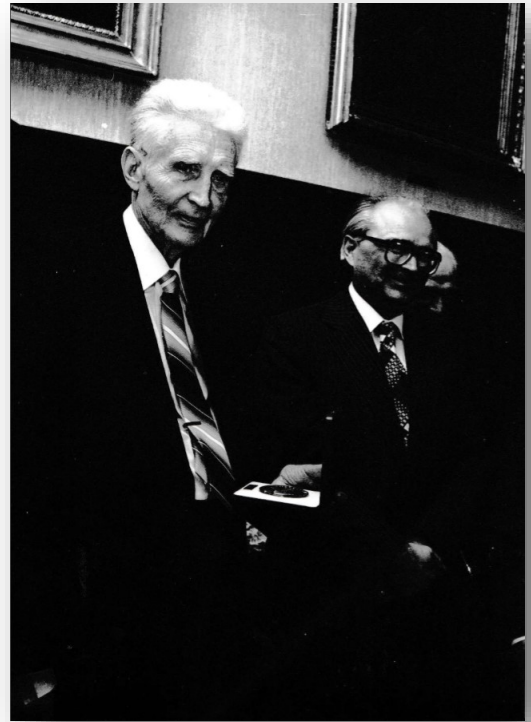
Befejezésül két, nagyon jellemző, egymástól merőben különböző személyes emlék, amelyet Gárdonyi Zoltánról őrzök:

Amikor – a IV. évfolyamban – a Liszt-kollégium tanmenete szerint a *Dante-szimfóniához* értünk, történetesen csak magam voltam jelen az órán. Gárdonyi tanár úr pedig, ezzel mit sem törődve, lelkiismeretes pedagógusként odaült a zongorához (hosszú lába kilátszott a hangszer mögül), és nekem, egyedül, partitúrából végigjátszotta és közben elemezte a művet.

1981-ben a budapesti osztrák követségen rendeztek Liszt-emlékülést, amelyen ő is – már németországi lakosként – előadott. Magam, legfrissebb párizsi kutatásaim eredményeként – portrét vázoltam fel Liszt édesanyjáról. Észrevettem, hogy a tanár úr közben könnyekig meghatódott. És amikor utána feleségével eleget tett az osztrák nagykövet meghívásának, és elment a rezidenciára ebédelni, engem is magával vitt.

Ezt követően még egy alkalommal járt Magyarországon: 1984 áprilisában a Liszt Ferenc Társaság meghívására „Liszt orgonamuzsikája” címmel előadást tartott a Zeneakadémia X. termében, a Társaság pedig tiszteletbeli tagjává választotta.

Akkor láttam utoljára. Mindvégig leveleztünk. Számos kedves írását őrzöm. Gyakran, őszinte hálával, tisztelettel és szeretettel gondolok Rá.

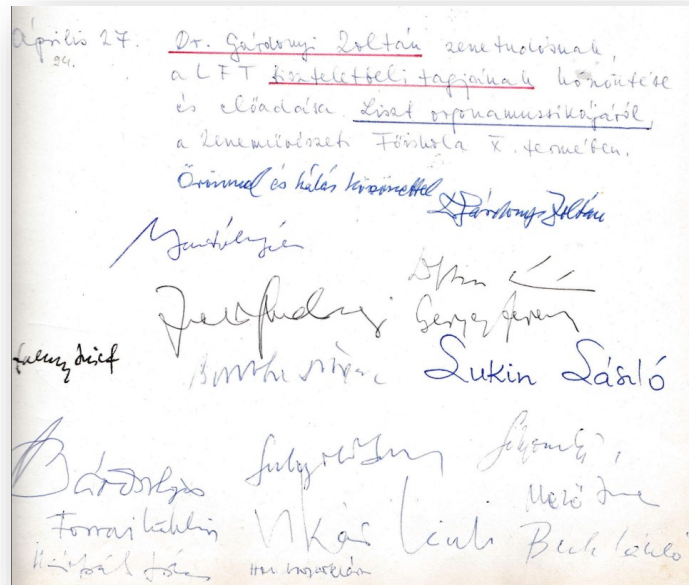

Gárdonyi köszöntése - 1981. október 22.

Gárdonyi's greeting - 22 October, 1981

1. Ez Liszt és Wagner bizonyos műveinek elemzésére épülő stílustörténeti összehasonlítás volt; Szabolcsi Bencéhez írtuk; Gárdonyién kívül Kókai Rezső is igen termékenyítően hatott a munkára.
2. *Liszt*. (Kis Zenei Könyvtár.) Budapest: Gondolat, 1966; 2. bőv. jav. kiadás: 1980, németül: *Franz Liszt*. Budapest: Corvina, 1973, 2. bőv. Jav. kiadás: 1986, angolul: *Liszt*. Budapest: Corvina, 1986.
3. A dolgozat anyaga végül Liszt-könyvem 2. kiadásának részeként látott napvilágot; a munka elhúzódott 1981-ig, és Gárdonyi tanár úr időközben Németországba költözött, így aspiránsvezetőm Kroó György lett.
4. *Des bohémiens et de leur musique en Hongrie*.
5. „Liszt cigánykönyvének magyarországi fogadtatása”, in: *Muzsika* 2000. december (XLIII/12); 2001. január (XI/I) és: 'Understanding the Hungarian Reception History of *Des Bohémiens...* 1859/1881”, in: *Journal of the American Liszt Society* LIV/LV/LVI, a *Festschrift in Honor of Fernando Lairez, upon his 80th Birthday*. N.Y. 2006.
6. „Musicologia Hungarica.” A Magyar Nemzeti Múzeum Kiadványai, III. Szerk. Isoz Kálmán – Bartha Dénes.

Emlékbejegyzés a Liszt Társaság naplójában
Memorial sign in the Liszt Society's diary

Gárdonyi Zoltán, a 20. század kiemelkedő magyar komponistája, a protestáns egyházi zene legjelentősebb alakja, aki zenetudósként is rendkívül gazdag életművet hagyott hátra.

A 20. századi magyar zeneművészet kibontakozását szolgáló komponisták, tudósok és pedagógusok élvonalába tartozó személyiség volt. Annak a kivételes képzettséggel és hivatástudattal rendelkező nemzedéknek a képviselője, aki a múlt század 20-as éveiben a hazai zeneművészet kiválóságainak tanításán kívül a nyugat-európai egyetemi oktatás eredményeiben is részesülhetett. Gárdonyi már 17 évesen Kodály Zoltán zeneszerző növendéke volt a Zeneakadémián, ahol nemcsak ifjú komponistaként kapott életre szóló elvi és zenei útmutatást, de a Sopronban megkezdett és a budapesti Zeneakadémián évtizedeken át folytatott pedagógiai tevékenységéhez is. Sőt, pályakezdő zenetörténészként is Kodály javaslatára indult el a Liszt-kutatás tudományos perspektívát ígérő útján, amely az évtizedek során tudósi elismertségéhez vezetett. (1984 áprilisában a Liszt Ferenc Társaság örökös tiszteletbeli tagjává választották.)

Ma már a harmadik generáció követi őt: fia, Gárdonyi Zsolt zeneszerző, orgonaművész, a würzburgi zeneművészeti főiskola nyugalmazott professzora, aki három és fél évtizeden át tanított az intézményben, valamint unokája a szintén Würzburgban élő Gárdonyi Dániel, aki 2011 és 2015 között Frankenbergen töltött be nagy presztízsű karigazgatói és orgonista állást, és aki édesapjával évek óta ad közös hangversenyeket.

Hommage á Gárdonyi – három generáció címmel 2016. május 22-én a Művészetek Palotájában Gárdonyi Zoltán és fia Zsolt kompozícióival (kórusművek, orgona) emlékeztek a jeles zeneművészre. A nagy sikerű hangversenyen Gárdonyi Zsolt és Gárdonyi Dániel orgonált, közreműködött a Cantabile Regensburg kórus.

FOR THE JUBILEE OF ZOLTÁN GÁRDONYI (1906-1986)

Dr. Zoltán Gárdonyi, composer, music historian, church musician and music pedagogue, was born 110 years ago, and died 30 years ago. He was a founding member of the re-established Liszt Ferenc Society in 1973, and an honorary member from 1984. In addition to J. S. Bach, the other focal point of his scholarly work as a music historian was Ferenc Liszt; he wrote his academic thesis on Liszt's Hungarian style. In addition to several significant studies about Liszt, the launch of the New Liszt Complete Edition is also connected with his name.

It is just possible that Zoltán Gárdonyi's particular interest in Ferenc Liszt was established by his mother, Mária Weigl, who took piano lessons from Liszt's most excellent Hungarian pupil, István Thomán, and then graduated from the Music Academy in 1903 in the same class as Béla Bartók. Zoltán Gárdonyi studied composition with Zoltán Kodály at the Music Academy, then continued his studies in Berlin with Paul Hindemith, and he obtained his degree in musicology there as well. He worked as a conductor and music teacher in Sopron for ten years from 1931, and from 1941 to 1969 he was professor at the Music Academy in Budapest. He was one of the most prominent representatives of Hungarian protestant church music, so it was no accident that he was thrust into the background after 1948 for political reasons, and he did not receive due recognition as a composer. However, in his jubilee year, several compositions of him are being played in concerts both in Hungary and abroad.

On June 18th, Zoltán Gárdonyi and his son, the composer, professor of music theory, church musician and organist Zsolt Gárdonyi - who turns 70 this year - received the Award of Hungarian Legacy for their work as composers and musicologists, with a laudatory speech by Melinda Berlász, at an private celebration at the Ceremonial Hall of the Hungarian Academy of Sciences.

Hereby we salute Zoltán Gárdonyi with a writing by Dr. Klára Hamburger, Doctor of the Academy of Sciences, who was the general secretary of our Society for many years. This commemoration was first published in the 2006/3 issue of *Hungarian Music*, in the series "Memorial garland for the the centenary of Zoltán Gárdonyi", edited by Melinda Berlász. We express our thanks to Klára Hamburger, Melinda Berlász and Judit Péteri, the present editor-in-chief of *Hungarian Music*, for their kind permission to let us republish the commemoration. The illustrations are from the Liszt Society's Archives.

KLÁRA HAMBURGER: TRACES OF ZOLTÁN GÁRDONYI (2006)

The five years – from 1954-1959 - that I could spend as a student at the Faculty of Musicology at the Liszt Ferenc University of Musical Arts, was the greatest spiritual experience in my life. Among our major professors – fascinating personalities, such as Lajos Bárdos, Dénes Bartha, Rezső Kókai, Bence Szabolcsi – Zoltán Gárdonyi perhaps seemed to be a bit greyer and more professorial. But we already knew it then, and the past fifty years have proved it as well: he was the one who could hand his enormous knowledge over to us in the most efficient and most permanent manner, which in addition to his abilities of teaching was also due to his precise questioning methods during tests and examinations.

At that time we didn't have the technical equipment of nowadays at the Music Academy: we just sat around the piano, and our professors began to explain. Professor Gárdonyi was an excellent musician both in theory and in practice, and also an excellent musicologist and pedagogue. He was the one who taught us the most types of subjects – from the second year: music theory, Bach's counterpoint, form studies, and as an optional subject (which I unfortunately missed): playing continuo. I was most impressed by his lessons in music history: his year-long Bach course in the second year, when we studied step by step the whole oeuvre of the composer, with a thorough analysis, and in the exams we certainly had to sing the major themes of the cantatas, organ works, passions, the *Mass in B-minor* and of course the complete *Wohltemperiertes Clavier*. I recall with special gratitude his Liszt courses in the fourth year – in two full semesters as well – which had a decisive impact on my choice of subject for my whole further scholarly career. The knowledge I obtained there made me choose the music of Liszt as my major research area, starting from my thesis at the end of the university; that's how I felt prepared enough to accept the offer from Gondolat publisher to write a small monograph about Liszt in 1960 – and I have stuck to this subject now for 45 years.

In spite of his apparent strictness, Professor Gárdonyi was also an unbelievably sensitive and loveable person with a gentle soul. Perhaps it will not sound boasting that I had a special relationship with him, just on the basis of my chosen field of interest. He already read my book as a personal favour in manuscript as I was writing it, he helped me with his advice, and later he was one of the referees as well. When I was admitted as a corresponding doctoral student at the university (1967), it was obvious that he would be my tutor; he set the topic and the literature of my research (on the "Rome chapter" of Liszt's life and music); he provided me with instructions as long as he was in Hungary. It was also him who set me the task (without knowing what a "formicary"??? it would become for me) of comparing the 1859 and 1881 editions of Liszt's "Gypsy book" (*Des Bohémiens*), upon which I wrote several further studies later on.

In 1978 I was the editor of a volume at Corvina publishers: *Franz Liszt. Beiträge von ungarischen Autoren* – and I was very pleased when he agreed to the publication of two of his studies written in German: *Paralipomena zu den Ungarischen Rhapsodien Franz Liszts und Neue Ordnungsprinzipien der Tonhöhen in Liszts Frühwerken*. Later, as an editor at Gondolat publishers, I would also have liked to publish his thesis from 1936, *The Hungarian style of Ferenc Liszt*, which had become an important basic item of the Liszt literature. However, he didn't approve it: he felt it was obsolete, and thought it would need a revision.

I owe very much to Professor Gárdonyi. I intended to express my gratitude in public by dedicating my *Liszt-guide* published by Zeneműkiadó in 1986 to him – unfortunately it could be only to his memory by that time.

Finally here are two very typical personal memories I preserve about Zoltán Gárdonyi, though of two very different characters.

When - in the fourth year at the university – we reached the *Dante symphony* according to the curriculum of the Liszt courses, I happened to be the only student present at the class. Professor Gárdonyi didn't mind too much about this circumstance, he just sat at the piano as a conscientious teacher (his long legs were visible behind the instrument) and he played the composition from the score only for me, from the beginning to the end, with a thorough analysis.

In 1981 there was a memorial Liszt session at the Austrian embassy to Budapest, where he – already resident in Germany – gave a lecture as well. I was there, too, and gave an outline portrait of Liszt's mother - as a result of my recent research in Paris. I noticed meanwhile, that the professor was moved to tears. And when he accepted the invitation of the Austrian ambassador with his wife after the session, he arranged that I could be there as well at the dinner at the residence.

After this occasion he came to Hungary one more time: in April 1984 – on the invitation from the Liszt Ferenc Society - he gave a lecture in the X. hall of the Music Academy with the title "Liszt's organ music", and then he was elected honorary member of the Society

We maintained our correspondence until the end; I preserve many lovely writings from him. I think of him every now and then with sincere gratitude, respect and love.

1. It was a style history comparison based on the analysis of certain works by Liszt and Wagner; we wrote it to Bence Szabolcsi; in addition to Gárdonyi, Rezső Kókai also had an important fertilizing impact on the work.
2. *Liszt*. (Small Music Library.) Budapest: Gondolat, 1966; 2nd ampl. rev. edition: 1980, in German: *Franz Liszt*. Budapest: Corvina, 1973, 2nd ampl. rev. edition: 1986, in English: *Liszt*. Budapest: Corvina, 1986.
3. Finally the material of the thesis was published as part of my Liszt-book's 2nd edition; the work lasted until 1981, and Professor Gárdonyi meanwhile moved to Germany, so György Kroó replaced him as my aspirant-tutor.
4. *Des bohémiens et de leur musique en Hongrie*.
5. "The reception of Liszt's Gypsy book in Hungary", in: *Muzsika* December 2000. (XLIII/12); January 2001 (XI/I) and: "Understanding the Hungarian Reception History of *Des Bohémiens... 1859/1881*", in: *Journal of the American Liszt Society* LIV/LV/LVI, a *Festschrift in Honor of Fernando Lares, upon his 80th Birthday*. N.Y. 2006.
6. "Musicologia Hungarica." Publications of the Hungarian National Museum, III. edited by: Kálmán Isoz – Dénes Bartha.

Zoltán Gárdonyi, an outstanding Hungarian composer of the 20th century and the most prominent figure of Hungarian protestant church music, who also bequeathed to us an exceptional legacy as a musicologist.

He was a personality in the vanguard of composers, scholars and pedagogues who worked for the development of Hungarian musical art in the 20th century. He represented a generation of Hungarian musicians who had outstanding erudition and commitment and who in addition to learning from the prominent figures of Hungarian musical art in the 1920's, also had the privilege of attending the best universities in Western Europe. Already at the age of 17, he had been a composition pupil of Zoltán Kodály at the Music Academy, where he received a lifelong theoretical and musical guidance not only as a young composer, but also for his pedagogical activities which he began in Sopron and later continued for several decades at the Music Academy in Budapest. Moreover, it was also Kodály who suggested to him that as a young music historian he should turn to the scholarly area of Liszt-research, which in the following decades earned him worldwide recognition as a musicologist. (He was elected a life member of the Liszt Ferenc Society in April 1984)

Today he is followed by the third generation: his son, Zsolt Gárdonyi, a composer, organist, and retired professor of the College of Musical Arts in Würzburg, who was a professor there for three and a half decades; and his grandson, Dániel Gárdonyi, who also lives in Würzburg, and who held the prestigious position of choir leader and organist in Frankenberg between 2011 and 2015, and who has for years been giving joint concerts with his father.

On May 22nd 2016 there was a concert in honour of this prominent musician at the Palace of Arts in Budapest with the title Hommage á Gárdonyi – three generations, with compositions by Zoltán Gárdonyi and his son Zsolt (choir works, organ) in the programme. The successful concert featured Zsolt and Dániel Gárdonyi playing the organ, with the special participation of the Cantabile Regensburg choir.

Gárdonyi Zsolt és Gárdonyi Dániel
Zsolt Gárdonyi and Dániel Gárdonyi

39. LISZT FERENC NEMZETKÖZI LEMEZ-NAGYDÍJ 2016

2016-ban, két évi kihagyás után a Liszt Ferenc Társaság ismét megrendezi a Nemzetközi Lemez-Nagydíjat. 2014-ben és 2015-ben csupán 2-2 CD érkezett elbírálásra, ezért nem látszott célszerűnek ilyen kis számú zenei anyag elbírálása, versenyztetése. Ennek a helyzetnek a megoldására Társaságunk új szabályokat léptetett életbe 2015-ben, ennek fő új eleme, hogy ha adott évben 5-nél kevesebb hangzó anyag érkezik a pályázatra, akkor az összes elküldött lemez bírálatára összevontan kerül sor. A szabályzat olvasható angolul és magyarul a www.lisztociety.hu honlapunkon. Ebben az évben tehát a 2013-2015. években készített és hozzánk beküldött lemezek értékelése történik. A beadási határidő 2016. április 30. volt, eddig az időpontig összesen 15 CD-t neveztek be.

A felvételek a következők:

<i>Kiadó</i>	<i>Gyártási év</i>	<i>Előadó(k)</i>	<i>Műsor</i>
Gramola, Wien	2015	Boris Bloch	Zarándokévek I-II-III., Parafrázisok, Vallásos és költői harmóniák <i>6 CD élő felvételek, zongora</i>
CPO, Germany	2015	Genova & Dimitrov	Liszt: kézzongorás művek: Mendelssohn Lieder ohne Worte, Norma, Don Juan, e-moll Patetikus koncert, Puritánok <i>kézzongorás felvételek</i>
CPO, Germany	2013	D. Radio Philharmonie, vez. M. Haselböck, Ch.Schmitt – orgona	Liszt művek átíratái M. Dupré, R. Bischof, Weiner Leó <i>zenekar</i>
CPO, Germany	2013	Orch. Wiener Akademie, vez. Martin Haselböck I-VI.	Magyar rapszódiaiák <i>zenekar</i>
Naxos	2014	Voytek Proniewicz, Wojciech Waleczek	Liszt: Zene zongorára és hegedűre <i>kamara</i>
LMI / England	2014	Maria Razumovskaya	h-moll szonáta, Petrarca szonettek, Weinen, Klagen.... <i>zongora</i>
Magánkiadás	2015	Szokolay Balázs	Widmung – Liszt, Schumann <i>zongora</i>
Magyar Művészeti Akadémia	2015	Szent Erzsébet legendája - a Vigadóban 1865-ben bemutatott mű 150. évfordulójára	<i>DVD</i>
Hungaroton	2015	Balog József	Transzcendens etűdök <i>zongora</i>
Naxos	2015	Goran Filipec	Paganini etűdök, Velencei karnevál <i>zongora</i>

A zsűri a beérkezett lemezeket június második felében fogja elbírálni és jutalmazni.

A zsűri felkért tagjai: Kovács Sándor zenetörténész, a zsűri elnöke. A zsűri tagjai: Bánky József zongoraművész, a Pécsi Tudományegyetem Zeneművészeti karának ny. professzora, dr. Kerek Ferenc zongoraművész, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának professzora, Eckhardt Mária zenetörténész, Gombos László zenetörténész, Szabó Ferenc János zongoraművész és zenetörténész, Farkas Zoltán zenetörténész.

A zsűri döntését a Liszt Ferenc Társaság jegyzőkönyvbe foglalja és a döntésről minden érdekeltet értesít. A díjkiosztó ünnepség 2016. október 20-án 18 órakor lesz a Régi Zeneakadémia Kamaratermében (1064 Budapest, Vörösmarty u. 35.), amikor is a gálakoncert előtt megkoszorúzzuk a ház falán lévő emléktáblát.

Jegyzőkönyv

felvéve 2016. június 28-án a 39. Liszt Ferenc Nemzetközi Lemezdíj zsűri döntéséről

Jelen vannak: Kovács Sándor a zsűri elnöke, Bánky József, Eckhardt Mária, Farkas Zoltán,
Gombos László, Kerek Ferenc és Szabó Ferenc János.

A 39. Lemezdíjra az elmúlt 3 évben a Liszt Társasághoz beérkezett összesen 15 lemez került értékelésre. A zsűri tagjai megvitatták a lemezekről készített értékeléseket és a következő döntést hozták:

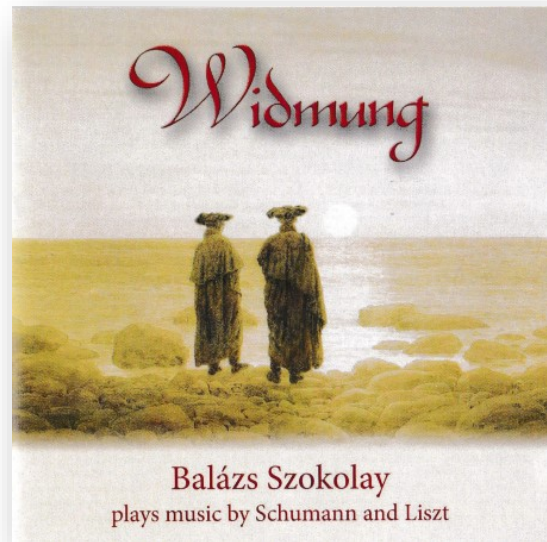
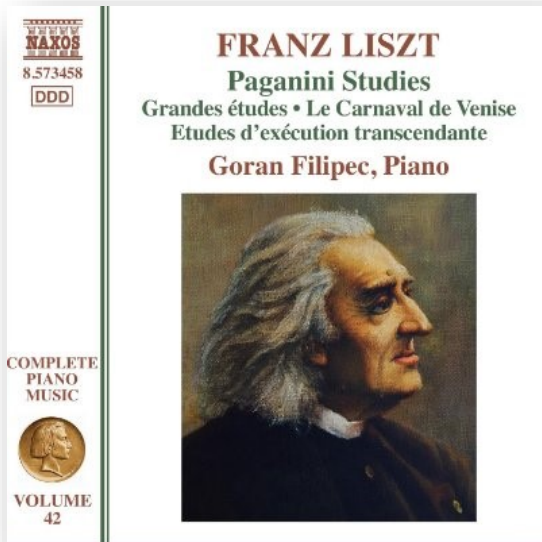
Nagydíjban részesül:

**Goran Filipec Paganini etűdök, Velencei karnevál előadása
és Szokolay Balázs h-moll szonáta előadása**

Indokolás:

Goran Filipec „híven követi Liszt valamennyi tempó- és dinamikai, karakterbeli utasítását, ugyanakkor érzékenyen formál – a zeneszerző éppen az ilyen előadásmóddal volna elégedett.”

Indokolás: **„Szokolay Balázs** Liszt h-moll szonátájának ilyen hibátlan és meggyőző erejű élő koncertfelvétele minden elismerést megérdemel. Produkciójában a formálásbeli, zenei és technikai problémák megoldása egyaránt példamutató.

Elismerő oklevélben részesül:

Balog József Transzcendens etűdök előadása

Indokolás:

„Kiemelkedő képességű pianista: a legnehezebb technikai elemeket hibátlanul oldja meg, de mindig az élő koncertek élményét nyújtja.

39TH LISZT FERENC INTERNATIONAL GRAND PRIX DU DISQUE, 2016

In 2016 the Liszt Ferenc Society organised the International Grand Prix du Disque again, after a two years break. In 2014 and 2015 only 2 CDs were submitted per year, and it seemed unreasonable to arrange a competition or judgement process based on such a limited amount of musical material. In order to solve the situation, our Society introduced new regulations in 2015. The main element of the new rules is that if there are less than 5 musical productions submitted in a certain year, the recordings from subsequent years will be judged in one. The Statutes of the competition are available on our website www.lizstsociety.hu in English and Hungarian.

Accordingly, this year the jury will evaluate the recordings submitted to the Society in the years 2013-2015. The deadline was April 30th 2016, and 15 CDs were submitted until that time.

The submitted recordings are the following:

<i>Publisher</i>	<i>Year</i>	<i>Performer(s)</i>	<i>Programme</i>
Gramola, Wien	2015	Boris Bloch	Années de pèlerinage I-II-III. Paraphrases, Harmonies Poetic and Religious <i>6 CDs live recordings, piano</i>
CPO, Germany	2015	Genova & Dimitrov	Liszt: works for 2 pianos: Mendelssohn Lieder ohne Worte, Norma, Don Juan, Concerto Pathétique in e minor, I Puritani <i>recordings with two pianos</i>
CPO, Germany	2013	D. Radio Philharmonie, cond. M. Haselböck Ch. Schmitt – organ	Transcriptions of Liszt works M. Dupré, R. Bischof, Leó Weiner <i>orchestra</i>
CPO, Germany	2013	Orch. Wiener Akademie cond. M. Haselböck I-VI.	Hungarian Rhapsodies <i>Orchestra</i>
Naxos	2014	Voytek Proniewicz, Wojciech Waleczek	Liszt: Music for Violin and Piano <i>chamber</i>
LMI / England	2014	Maria Razumovskaya	Sonata in b minor, Petrarca Sonnets, Weinen, Klagen.... <i>piano</i>
Private Edition	2015	Balázs Szokolay	Widmung – Liszt, Schumann <i>piano</i>
Hungarian Academy of Arts	2015	The Legend of St. Elizabeth on the 150 th anniversary of the world premiere in 1865 in the Redout in Pest	<i>DVD</i>
Hungaroton	2015	József Balog	Transcendental Etudes <i>piano</i>
Naxos	2015	Goran Filipec	Paganini Etudes, Carnival in Venice <i>piano</i>

The jury will take a decision in the second half of June. The invited members of the jury are: Sándor Kovács musicologist, chairman of the jury; József Bánky pianist, retired Professor of the Faculty of Musical Arts at the University of Sciences in Pécs; dr. Ferenc Kerek pianist, Professor of the Faculty of Musical Arts at the University of Sciences in Szeged; Mária Eckhardt musicologist; László Gombos, musicologist; Ferenc János Szabó pianist and Zoltán Farkas musicologist.

The Liszt Ferenc Society will record the decision of the jury in a certificate, and all those concerned will be notified about the decision. The award giving ceremony will be held on October 20th 2016, at 6 pm at the Chamber Hall of the Old Music Academy (1064 Budapest, 35 Vörösmarty street), with a wreath-laying ceremony at the memorial plaque on the wall of the same building before the gala concert.

Minutes

recorded on June 28th 2016 of the jury's decision regarding the 39th Liszt Ferenc International Grand Prix du Disque

Persons present: Sándor Kovács, chairman of the jury, József Bánky, Mária Eckhardt, Zoltán Farkas, László Gombos, Ferenc Kerek and János Ferenc Szabó

The jury has evaluated 15 discs altogether for the 39th Grand Prix du Disque, which had been submitted in the last 3 years , and have taken the following decisions:

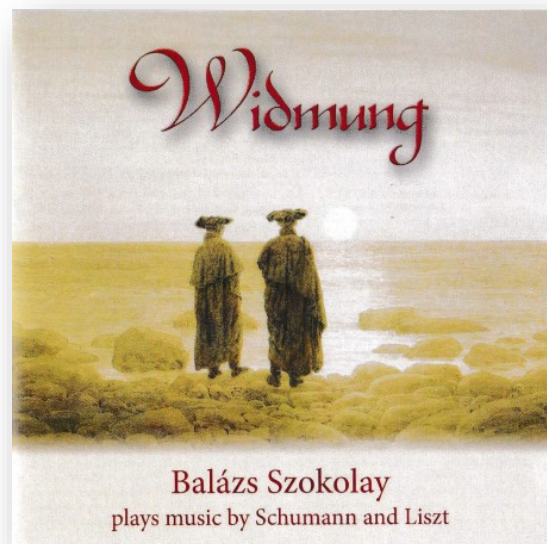
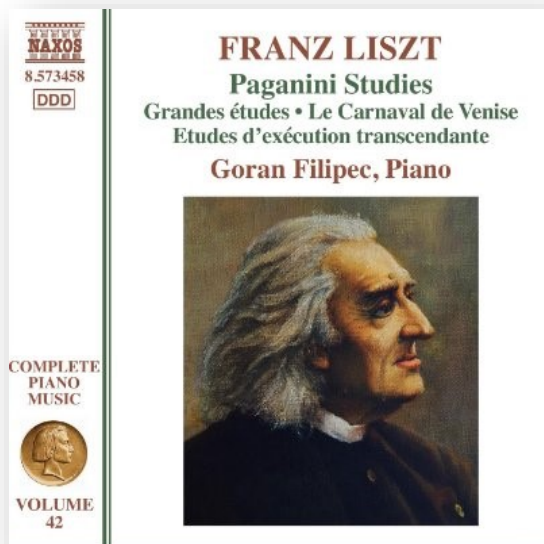
The Grand Prix has been awarded to :

**Goran Filipec for his performance of Paganini Studies, Le Carnaval de Venise, etc.
and Balázs Szokolay for his performance of Sonata in B minor**

Motivation:

Goran Filipec “faithfully follows each of Liszt’s instructions on tempo, dynamics and characters, with a sensitive framing as well – the composer would have been satisfied exactly with such a performance”

“The flawless and convincing power of **Balázs Szokolay**’s live concert recording of Liszt’s Sonata in B minor well deserves our full appreciation. The solutions in his performance for shaping, musical and technical issues are all exemplary.”

A diploma of honour has been awarded to :

József Balog for his performance of Transcendental Études

Motivation:

“A pianist of outstanding abilities: solving the most difficult technical elements perfectly, but always giving the experience of a live concert as well”

ÚJRA ESZTERGOMI LISZT HÉT / ESZTERGOM LISZT WEEK AGAIN

magyar | english

MŰSORFÜZET PROGRAMME

A rendezvény támogatói:

JEGYEK KAPHATÓK:
a www.jegymester.hu internetes portálon,
Esztergomban a **Prímás Pincében** (Esztergom, Szent István tér 4.),
a **Cathedralis Tours** irodájában (Esztergom, Bajcsy Zs. Endre u. 26.),
valamint a **helyszíneken**
2500, 2000, 1500 és 1000 Ft-os áron

**RÉSZLETES TÁJÉKOZTATÁS ÉS MŰSOR
MORE INFORMATION AND PROGRAMME:**
www.lisztociety.hu • www.lisztmuseum.hu

**7. ESZTERGOMI LISZT HÉT
2016. AUGUSZTUS 21-28.**

**7th ESZTERGOM LISZT WEEK
21-28. AUGUST 2016**

KONCERTHELYSZÍNEK:
Esztergomi Bazilika: Esztergom, Szent István tér 1.
Szent Adalbert Központ: Esztergom, Szent István tér 10.
Ferencs Szent Anna Templom: Esztergom, Bottyán János u. 10.

VENUES OF THE CONCERTS:
Esztergom Basilica: Esztergom, Szent István square 1.
Saint Adalbert Centre, Szent István square 10.
Saint Anne Franciscan Church: Esztergom, Bottyán János street 10.

**AUGUSZTUS 21. VASÁRNAP 19.00 - BAZILIKA
SUNDAY AUGUST 21st 7 PM. BASILICA**

Kodály Zoltán: Liszt Ferenchez;
Bárdos Lajos: Alleluja – kánon
Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz
Liszt Ferenc: Koronázási mise
**Esztergomi Szimfonikus Zenekar,
Balassa Bálint Vegyeskar,
Dunai Éva, Heim Mercedes, Pálmai Árpád, Lettner Zolt**
Vezényel: Reményi Károly

*Zoltán Kodály: Liszt Ferenchez (To Ferenc Liszt)
Lajos Bárdos: Alleluja – canon
Zoltán Kodály: Ének Szent István királyhoz (To St Stephen)
Ferenc Liszt: Hungarian Coronation Mass
Esztergom Symphony Orchestra, Balassa Bálint Choir,
Soloists: Éva Dunai, Mercedes Heim, Árpád Pálmai, Zolt Lettner
Conducted by: Károly Reményi*

**MONDAY AUGUST 22nd 7 PM.
ST ADALBERT CENTRE, CONFERENCE HALL**

*Liszt: Christmas Tree Suite – excerpts (four-hand version)
Liszt: Années de Pèlerinage, Italy – Petrarch Sonnet No.123
Liszt: Années de Pèlerinage, Switzerland – excerpts
Chopin–Liszt: Six Polish Songs
Liszt: Un sospiro, Ab irato (Eudes de Concert)
Liszt: Consolations – excerpts
Liszt: Polonaise in E major
Liszt: Hungarian Rhapsody No.2 (four-hand version)
Balázs Szokolay and Diána Szöke piano*

**AUGUSZTUS 22. HÉTFŐ 19.00
SZENT ADALBERT KÖZPONT, KONFERENCIA TEREM**

Liszt Ferenc: Karácsonyfa – részletek (négykezes)
Liszt: Zarándokévek II. Itália – 123. Petrarca szonett
Liszt: Zarándokévek I. Svájc – részletek
Chopin–Liszt: 6 lengyel dal
Liszt: Un sospiro, Ab irato (koncertetűdök)
Liszt: Consolations – részletek
Liszt: E-úr polonéz
Liszt: II. Magyar Rapszódia (négykezes)
Szokolay Balázs és Szöke Diána zongora

**AUGUSZTUS 23. KEDD 16.30 BAZILIKA
TUESDAY AUGUST 23rd 4.30 PM. BASILICA**

LISZT FERENC ORGANAMŰVEI I.
Excelsior, Gebet (Ave Maria), Hosannah,
Ave maris stella, Orpheus, Rosario (Mysteria gaudiosa – Mysteria dolorosa – Mysteria gloriosa),
Offertorium a Koronázási miséből, Ungarns Gott, Resignazione, Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen
Kovács Péter orgonaművész, az Esztergomi Bazilika karmagya

FERENC LISZT ORGAN WORKS I
Excelsior, Gebet (Ave Maria), Hosannah, Ave maris stella,
Orpheus, Rosario (Mysteria gaudiosa – Mysteria dolorosa – Mysteria gloriosa),
Offertorium from the Hungarian Coronation Mass, Ungarns Gott, Resignazione, Weinen, Klagen, Sorgen, Zagen
Péter Kovács organist, conductor of the Esztergom Basilica

AUGUSZTUS 23. KEDD 19.00 - BAZILIKA

LISZT FERENC ORGANAMŰVEI II.
Introitus, Ave Maria von Arcadelt,
Angelus! Prière aux anges gardiens,
Tu es Petrus, Trauerode, Andante religioso,
Fantázia és fuga az "Ad nos, ad salutarem undam" korálra
**Szabó Imre orgonaművész, a Pozsonyi Zeneművészeti
Egyetem professzora, a Pozsonyi Liszt Társaság elnöke**

KONCERTHELYSZÍNEK:
Esztergomi Bazilika: Esztergom, Szent István tér 1.
Szent Adalbert Központ: Esztergom, Szent István tér 10.
Ferences Szent Anna Templom: Esztergom, Bottyán János u. 10.

VENUES OF THE CONCERTS:
Esztergom Basilica: Esztergom, Szent István square 1.
Saint Adalbert Centre, Szent István square 10.
Saint Anne Franciscan Church: Esztergom, Bottyán János street 10.

TUESDAY 23rd 7.00 PM. BASILICA

FERENC LISZT ORGAN WORKS II
 Introitus, Ave Maria von Arcadelt,
 Angelus / Prière aux anges gardiens,
 Tu es Petrus, Trauerode, Andante religioso,
 Fantasy and Fugue on "Ad nos, ad salutarem undam"
Imre Szabó organ, Professor at the Bratislava Academy of Music and President of the Bratislava Liszt Society

AUGUSZTUS 24. SZERDA 16.00–17.30
SZENT ADALBERT KÖZPONT, KONFERENCIA TEREM
WEDNESDAY AUGUST 24th 4.00PM–5.30 PM
ST ADALBERT CENTRE, CONFERENCE HALL

ELŐADÁSOK LISZT FERENC MŰVEIRŐL
Dr. Domokos Zsuzsanna zenetörténész,
 a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont igazgatója,
Watzka Ágnes zenetörténész, a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont munkatársa,
Paul W. Merrick zenetörténész, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára

LECTURES ON MUSIC BY FERENC LISZT
Dr. Zsuzsanna Domokos music historian and Director of the Ferenc Liszt Memorial Museum and Research Centre
Ágnes Watzka music historian and Staff Member of the Ferenc Liszt Memorial Museum and Research Centre
Paul W. Merrick music historian and Lecturer at the Liszt Academy

AUGUSZTUS 24. SZERDA 19.00
SZENT ADALBERT KÖZPONT, KONFERENCIA TEREM

Schubert–Liszt: Auf dem Wasser zu singen
 Liszt: Transzcendens etűd No.10,
 Paganini etűd, No.3. "La Campanella",
 Zarándokévek II. Itália – 104. Petrarca szonett,
 Mozart–Liszt: Don Juan parafrázis

h-moll szonáta
Konyicska Renáta zongorahangversenye

WEDNESDAY AUGUST 24th
ST ADALBERT CENTRE 7 PM. CONFERENCE HALL

Schubert–Liszt: Auf dem Wasser zu singen
 Liszt: Transcendental Study No.10,
 Paganini Study No.3. "La Campanella"
 Années de Pèlerinage, Italy – Petrarch Sonnet No.104,
 Paraphrase on Mozart's Don Giovanni

Liszt: Sonata in B minor
Renáta Konyicska piano

AUGUSZTUS 25. CSÜTÖRTÖK
19.00 FERENCES TEMPLOM

LISZT FERENC KÓRUSMŰVEI ÉS LISZT-MŰVEK VONÓSZENEKARI ÁTÍRATAI
 O Roma nobilis, Air de Chateaubriand,
 Két női kar: Tantum ergo, O salutaris hostia,
 Jénai Pater noster
 Pater noster az Harmonies poétiques et religieuses-ből (Gémesi Géza átirata),
 Ave Maria, D–dúr (Gémesi Géza átirata),
 Pater noster a Rosariohoz (Dukay Barnabás átirata),
 Pax vobiscum (Gémesi Géza átirata) 4 korál: Gott sei uns gnädig – O Haupt voll Blut und Wunden – O Traurigkeit – Was Gott tut, das ist wohl getan (Gémesi Géza átirata)
 Über allen Gipfeln ist Ruh (Gémesi Géza átirata),
 Consolations Nr. 1. és Nr. 4 (Jules de Swert és Gémesi Géza átirata), Licht, mehr Licht (Gémesi Géza átirata)
 Ave Maria, A–dúr,
 Részletek a B–dúr orgonaműséből (Leoš Janáček átirata):
 Kyrie – Sanctus – Benedictus – Agnus Dei
 Nun danket alle Gott

Az Országos Széchényi Könyvtár Kórusa, vezényel Eckhardt Mária és Gupcsó Ágnes
A BHZK Akadémia Vónősegíttese, művészeti vezető Gémesi Géza
Sirák Péter orgonaművész

Országos Széchényi Könyvtár Kórusa
 The Choir of the National Széchényi Library

KONCERTHELYSZÍNEK:
Esztergomi Bazilika: Esztergom, Szent István tér 1.
Szent Adalbert Központ: Esztergom, Szent István tér 10.
Ferences Szent Anna Templom: Esztergom, Bottyán János u. 10.

VENUES OF THE CONCERTS:
Esztergom Basilica: Esztergom, Szent István square 1.
Saint Adalbert Centre, Szent István square 10.
Saint Anne Franciscan Church: Esztergom, Bottyán János street 10.

THURSDAY AUGUST 25th
7 PM. SAINT ANNE FRANCISCAN CHURCH

CHORAL WORKS BY FERENC LISZT AND WORKS BY LISZT TRANSCRIBED FOR STRINGS
 O Roma nobilis, Air de Chateaubriand, Two pieces for women's choir: Tantum ergo, O salutaris hostia, Pater noster (Jena) Pater noster from Harmonies poétiques et religieuses (trans. Gémesi), Ave Maria in D major (trans. Gémesi), Pater noster from Rosario (trans. Barnabás Dukay), Pax vobiscum (trans. Gémesi Gémesi)
 4 chorales: Gott sei uns gnädig – O Haupt voll Blut und Wunden – O Traurigkeit – Was Gott tut, das ist wohl getan (trans. Gémesi Gémesi)
 Über allen Gipfeln ist Ruh (trans. Gémesi Gémesi),
 Consolations No. 1 and No. 4 (trans. Gémesi Gémesi and Jules de Swert),
 Licht, mehr Licht (trans. Gémesi Gémesi)
 Ave Maria in A major
 Excerpts from the Organ Mass in Bb Major (trans. Leoš Janáček): Kyrie – Sanctus – Benedictus – Agnus Dei
 Nun danket alle Gott

The Choir of the National Széchényi Library, conducted by Mária Eckhardt and Ágnes Gupcsó
BHZK Academy String Ensemble, artistic director Géza Gémesi, Péter Sirák organ

AUGUSZTUS 26. PÉNTEK
19.00 SZENT ADALBERT KÖZPONT, DÍSZTEREM
FRIDAY AUGUST 26th
7 PM. ST ADALBERT CENTRE, MAIN HALL

NICHOLAS CLAPTON nemzetközi dal–mesterkurzusának gála hangversenye, közreműködik Gyökér Gabriella – zongora
 Gala Concert of **NICHOLAS CLAPTON's** international masterclass for singers, with **Gabriella Gyökér – piano**

AUGUSZTUS 27. SZOMBAT 19.00 BAZILIKA

LISZT FERENC ORGONAMŰVEI III.
 Sposalizio (Edwin Henry Lemare orgonaátirata)
 Preludium és fuga B–A–C–H témára
 Szent Ferenc prédikál a madaraknak,
 Les Préludes (Király Csaba orgonaátirata)
Király Csaba Liszt díjas zongora- és orgonaművész,
a Liszt Ferenc Társaság élnöke

SATURDAY AUGUST 27th 7 PM. BASILICA

FERENC LISZT ORGAN WORKS III
 Sposalizio (organ transcription by Edwin Henry Lemare)
 Prelude and fugue on BACH
 St Francis Preaching to the Birds, Les Préludes (trans. Csaba Király)
Csaba Király, holder of the Liszt award, President of the the Hungarian Liszt Society

AUGUSZTUS 28. VASÁRNAP BAZILIKA, 19.00
SUNDAY AUGUST 28th 7 PM. BASILICA

LISZT FERENC: ESZTERGOMI MISE ÜNNEPI HANGVERSENY AZ ESZTERGOMI FÜSZÉKESEGYHÁZ FELSZENTELÉSÉNEK 160. ÉVFORDULÓJÁN.
 A Budavári Mátyás templom ének- és zenekara kibővíve a nemzetközi kórustábor kórusaival:
Gaudeamus kórus (Brünn), Sankt Barbara kórus (Krakkó), Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos kórusa (Pozsony), az Országos Széchényi Könyvtár Kórusa (Budapest)
Vezényel Tardy László a Mátyás templom kántor-kamagya

CONCERT TO CELEBRATE THE 160TH ANNIVERSARY OF THE CONSECRATION OF THE ESZTERGOM BASILICA IN AUGUST 1856. FERENC LISZT: ESZTERGOM MASS (GRANER MESSE)
Choir and Orchestra of the Budavár Mátyás Church augmented by the participants in the international choral summer school: Gaudeamus Choir (Brünn), Saint Barbara choir (Cracow), Lajos Vass Choir of Hungarian Teachers in Slovakia (Bratislava), the National Széchényi Library Choir (Budapest), conducted by László Tardy

Tardy László

Gaudeamus kórus (Brünn) / Gaudeamus Choir (Brünn)

Sankt Barbara kórus (Krakkó) / Saint Barbara choir (Cracow)

Slovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos kórusa (Pozsony)
 Lajos Vass Choir of Hungarian Teachers in Slovakia (Bratislava)

A Liszt Fesztivál alatt kiállítás **Katlic László festőművész** Liszt-ihletésű képeiből a **Szent Adalbert Központban.**
 During the Liszt Week there will be an exhibition in the **St Adalbert Centre** of paintings by **László Katlic** inspired by Liszt.

HANGVERSENYEK 2016. ŐSZ-TÉL / CONCERTS 2016 AUTUMN

Budapest — Régi Zeneakadémia Kamaraterem / Old Music Academy, Chamber Hall — 1064 Budapest Vörösmarty u. 35.

2016. szeptember 21. szerda 18 óra

Giovanni Sgambati – Liszt olasz tanítványa – saját rendezésben

Előadók: **Nagy Márta** zongoraművész, **Szecsődi Ferenc** hegedűművész Liszt-, és Weiner Leó díjas, érdemes művész és **Molnár Tímea** I. éves opera tanszakos zeneakadémista. Bevezetőt mond Eckhardt Mária zenetörténész, Liszt-kutató, a Liszt Társaság társ-elnöke

Műsor:

Liszt Ferenc: Benedictus a Koronázási miséből (hegedű-zongora átirat)

Liszt Ferenc – H. Heine: Du bist wie eine Blume (ének-zongora)

Giovanni Sgambati – H. Heine: Tu sei proprio come un fiore (ének-zongora)

Giovanni Sgambati: Notturmo (zongora)

Giovanni Sgambati: Andante cantabile (hegedű-zongora)

Giovanni Sgambati: „Il faut aimer!” – Prière (ének-zongora)

Giovanni Sgambati: Fogli volanti Op. 12 zongoraciklusból

No. 5. Vecchio castello /Croquis/ – No. 2. Canzonetta – No. 3. Idillio

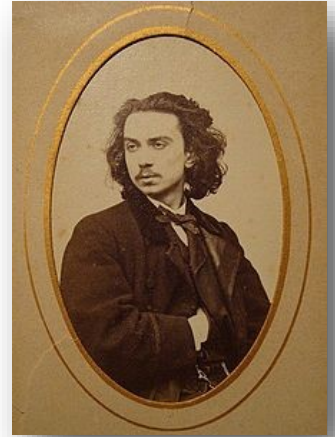
No. 4. Marcia /Humoreske/

Giovanni Sgambati: Care luci – Rose (ének-zongora)

Giovanni Sgambati: Serenata napoletana (hegedű-zongora)

Liszt Ferenc – F. Freiligrath: „O lieb, o lieb” /Szerelmi álmok Nr. 3/ (ének-zongora)

Liszt Ferenc: Szerelmi álmok Nr. 3 (Joseph Achron hegedű-zongora átirata)

2016. október 20. csütörtök 18 óra

39. Liszt Ferenc Nemzetközi Lemezdíj átadó ünnepség és hangverseny Liszt Ferenc születésnapjának 205. évfordulóján

2016. november 23. szerda 18 óra

Liszt és a harmónium – Szabó Balázs, a Zeneakadémia tanárának előadása és koncertje Liszt saját hangszerén

2016. december 14. szerda 18 óra

Liszt és Mozart – A Zeneakadémia ének- és zongora szakos növendékeinek közreműködésével, Meláth Andrea tanszékvezető irányításával és közreműködésével

---

Pécs – Művészetek és Irodalom Háza / House of Arts and Literature — 7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8.

Szeptember 28. szerda 18 óra

Balázs János Liszt - díjas zongoraművész koncertje

Október 29. szombat! 18 óra

Bajič Éva zongoraművész (Ausztria) előadása

November 23. szerdán 18 óra

Szabó Ferenc János zongoraművész, zenetörténész előadással egybekötött koncertje

Decemberben (még szervezés alatt áll)

Dörgő Inez (ének) és Bajič Ágnes (zongora) hangversenye

Sopron – Hotel Pannonia — 9400 Sopron Várkerület 75.

Szeptember 24. szombat 18 óra

Liszt Ferenc és az opera — Altorjai Kinga (szoprán), Altorjai Tamás (bassz-bariton), Maczelka Noémi (zongora)

Október 20. csütörtök, 18 óra

Liszt Ferenc és hazai pályatársai – Horváth Anikó és Elek Szilvia négykezes zongorahangversenye, a műveket ismerteti Sziklavári Károly zenetörténész

November 16. szerda 18 óra

Liszt és Kodály – dr. Ittész Mihály előadása

December ?

Adventi koncert – Kocsis-Holper Zoltán és kamarakórusának hangversenye

Szeged – Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar / Music Faculty of Szeged University — 7625 Szeged Tisza Lajos krt. 79-81.

Október 25. kedd, 18.30 óra

Farkas Gábor zongorahangversenye

Műsor:

Gounod-Liszt: Faust keringő, Liszt: Ave Maria, Schumann-Liszt: Widmung, Schumann: Carneval

Az est házigazdája **Kerek Ferenc** Liszt Ferenc díjas zongoraművész, a Liszt Ferenc Társaság Szegedi Tagozatának vezetője

November 16. szerda 18.30 óra

Emlékhangverseny a Magyar Kultúra Napja alkalmából

Bartók, Liszt, Bárdos, Kodály, Weiner és Hubay művek
Megemlékezés Széchenyi Istvánról

Szekszárd – újjászervezés alatt / reorganization

KÖSZÖNET / THANKS

Köszönet a pártoló tagoknak, akik 2015-ben a tagdíj minimum háromszorosával támogatták törekvéseinket.
Thanks to our supporting members who sponsored our efforts with at least threefold of the minimum membership fee in 2015.

Budapesti tagozat:

Popovics Ivánné, Király Csaba, Béky Zoltán, Eckhardt Mária, dr. Fedineczné Vittay Katalin, Jandó Jenő, Ránki Dezső, Roska Tamásné Esztó Zsuzsa, Sulymosi Laura, Tóth Imre, Kiss Ferencné, dr. Bősze Zoltánné, Rozsnyay Kinga, Kolozs Vendel, Bolya Istvánné, Hamburger Klára, Horváth Károlyné, dr. Huszka Jenő, Irinyi György, Kárász Gyuláné, Mecseki Angéle, Meskó Bánk, Somfai Rózsa, Soós Erzsébet, Szvák Emma, Víg Józsefné, Vitkovits Gyöngyi, Herei Hanna, László Margit, Vikár Anna Monika, Fejéregyházi István, Félegyházi Lászlóné, Gábor József, Lévai-Lezsek Erzsébet, Neményi Györgyné

Pécsi tagozat: Hasznos Árpádné, Burkus Istvánné, Bolf Hajnalka

Külföld / Abroad: dr. Klaus Leimenstoll, Joó Sándor

* * *

Liszt Ferenc Társaság / Hungarian Liszt Society

H-1064 Budapest, Vörösmarty u. 35. • Phone/Fax: (36-1) 342 1573 • Bank: 11706016-20441966

E-mail: lisztferenctarsasag@gmail.com • Website: <http://www.lisztsociety.hu>

Elnök/President: **Király Csaba** - a Bartók Emlékház igazgatója / Director of Béla Bartók's Memorial House

Tiszteletbeli elnök / President Emeritus: **Lantos István**

Társelnök / Co-President: **Eckhardt Mária** - a Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont ny. igazgatója
/ret. Director of Liszt Memorial Museum and Research Centre

Társelnök / Co-President: **Bánky József** - a Pécsi Tudományegyetem Zeneművészeti Karának ny. tanára
/ret. Prof. of University of Pécs Faculty of Music

Főtitkár / Secretary: **Rozsnyay Judit**

Tagozatvezetők / Board of Sections

Kelet-Magyarország - **Felvégi Béla** pianist, music teacher - 4177 Földes, Fő u. 7.

Pécs - **Pogány Ildikó** piano teacher, House of Arts and Literature - 7621 Pécs, Széchenyi tér 7-8.

Sopron - **Bencsik Erzsébet** piano teacher - 9400 Sopron Füredi sétány 11.

Szeged - **Prof. Kerek Ferenc** pianist, music teacher, Music Faculty of Szeged University - 6725 Szeged, Tisza Lajos krt. 79-81.

Szekszárd - **Lestákné Valasek Szilvia** piano teacher, Franz Liszt Art School - 7100 Szekszárd, Széchenyi u. 38.

Szerkesztő/Editor: Király Csaba és Eckhardt Mária • Fordítás/Translation: ASP Hungary BT
Lektorok/Revisers: Eckhardt Mária, Paul W. Merrick • Nyomda/Printing: Spori Print Vincze Kft. Esztergom
Felelős kiadó/Responsible publisher: Király Csaba, Liszt Ferenc Társaság, Budapest

HU ISSN 1788-9901